

Dôstojné starnutie na Slovensku

Výsledky prieskumu, december 2020

Dôstojné starnutie: východiská

- V októbri/ novembri 2019 iniciovalo 18 organizácií, ktoré sa venujú sociálnym otázkam prieskum
- Vyplnilo ho 62 respondentov: zástupcovia politických strán (Dobrá voľba, KDH, MOST-Híd, OĽaNO, PS/SPOLU, SaS, SME Rodina, Za ľudí), poskytovatelia sociálnej starostlivosti, patientske združenia a odborníci.
- Na príkladoch 4 ľudí respondenti vyberali možnosti, s ktorými sa pre uľahčenie života týchto ľudí stotožňujú, v troch oblastiach: zdravotná starostlivosť, sociálna oblasť a životný štýl.

Iniciátori prieskumu 2019

- SOCIA – Nadácia na podporu sociálnych zmien
- Nezávislá platforma SocioFórum, o. z.
- ADS Charitas Kežmarok
- Áno pre život, n. o.
- Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR
- DD TEREZA, n. o.
- Familiaris OZ
- Filantrop, n.o.
- Liga proti reumatizmu na Slovensku
- Nezábudka - združenie na pomoc rodinám so zdravotne postihnutými deťmi a mladistvými
- Občianske združenie Bagar
- OMAPO Dunajská Lužná
- OZ Seniorhelp
- Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením
- Relevant, n. o.
- Zariadenie pre seniorov PE – ES, n. o.
- Záujmové združenie RODINA
- ZSS Nestor o.z.

Čo sa zmenilo po voľbách

Programové vyhlásenie a NIRP

- Na základe požiadaviek, na ktorých bola minulý rok všeobecná zhoda politickej aj odbornej verejnosti sme sa pozreli na to, ako boli zohľadnené v Programovom vyhlásení vlády (PVV) a Národnom integrovanom reformnom pláne (NIRP)
- Sledovali sme tri oblasti:
 - **Zdravie**
 - **Životný štýl**
 - **Sociálnu oblasť**
- **Väčšina požiadaviek je v týchto strategických dokumentoch spomenutá, alebo aspoň čiastočne spomenutá**

Zdravie

- Čo **spomínajú** strategické vládne dokumenty:
 - štandardy poskytovania zdravotnej starostlivosti vrátane geografickej dostupnosti
 - ✓ ○ reformu duševného zdravia a siete psychiatrickej starostlivosti
 - reformu paliatívnej starostlivosti
 - programy prevencie
- Čo **čiastočne spomínajú** strategické vládne dokumenty:
 - fyzioterapia a ošetrovateľská starostlivosť v pokročilom veku
 - ✓ ○ komunikácia lekárov s ľuďmi s mentálnym postihnutím
 - absolvovanie vyšetrení na jednom mieste
- Čo strategické vládne dokumenty **nezahŕňajú**:
 - Dostupnosť liekov a zdravotníckych pomôcok v akejkoľvek lekárni
 - ✗ ○ Dostupnosť zdravotníckych pomôcok a liekov bez zbytočných administratívnych komplikácií

Životný štýl

Čo **spomínajú** strategické vládne dokumenty:

- ✔ ○ vytvorenie podmienok na zvýšenie kvality života seniorov a ich lepšiu integráciu do spoločnosti, vrátane sociálnej starostlivosti a aktívneho životného štýlu seniorov
- Čo **čiastočne spomínajú** strategické vládne dokumenty:
 - ✔ ○ bezbariérový prístup v zariadeniach a možnosť, aby rodina či priatelia seniorov mohli navštevovať
 - možnosť cestovať verejnou dopravou aj v pokročilom veku
 - prístup k špecializovanému poradenstvu pre mentálne postihnutých pacientov

Sociálna oblasť

- Čo **spomínajú** strategické vládne dokumenty:
 - podporu ošetrovateľskej starostlivosti
 - dlhodobú udržateľnosť a primeranú úroveň dôchodkov
 - ✓ ○ finančnú podporu pre rodičov s deťmi s ťažkým zdravotným postihnutím
 - dostupnú sieť hospicov
 - zavedenie jednotného príspevku na podporu nezávislého života ľudí v odkázanosti s flexibilným využitím hotovosti a poukazu pri výbere služieb dlhodobej starostlivosti
- Čo **čiastočne spomínajú** strategické vládne dokumenty:
 - komunikáciu s úradmi "pod jednou strechou" aj pre seniorov aj pre rodičov a pacientov s mentálnym postihnutím
 - ✓ ○ dovoz jedla domov pre seniorov
 - dostatočná výbava zariadení, vrátane dostatku kvalifikovaného personálu a možnosť dostať sa do zariadenia v prípade potreby
- Čo strategické vládne dokumenty **nezahŕňajú**:
 - ✗ ○ Dostupnosť potrebných zdravotníckych pomôcok zabezpečujúcich ľudskú dôstojnosť (napr. hygienické, inkontinenčné pomôcky)

Opatrenia a konkrétne kroky

- **Vytvorenie systému dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti**
 - Zriadenie **nadrezortnej platformy** pre riadenie a rozvoj zdravotnej starostlivosti o dlhodobu chorých pacientov ako **spoločný projekt MPSVR SR a MZ SR**
 - Nová legislatíva o dlhodobej starostlivosti, ktorá sa zameriava na **riešenie komplexnej zdravotnej, sociálnej a opatrovateľskej starostlivosti**.
 - Novým zákonom bude upravený systém dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti, vrátane jeho financovania, ako spoločný projekt MPSVR SR a MZ SR. Zabezpečí **plynulý prechod z akútnej zdravotnej starostlivosti do dlhodobej starostlivosti**
- **Zjednotenie posudkovej činnosti** (zdravotnej aj sociálnej) a lepšia diferenciácia služieb pre odkázaných seniorov a pre ľudí so zdravotným postihnutím.
 - Vytvorenie jednotného systému posudkovej činnosti (aj za účelom nastavenia nárokov) a **prehodnotenie poskytovania peňažných príspevkov** na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia,

Opatrenia a konkrétne kroky

- Systémové rozčlenenie **zákona o sociálnych službách** s cieľom rozdeliť zákon do troch samostatných legislatívnych noriem podľa cieľových skupín.
- **Zmena filozofie financovania** sociálnych služieb, služieb dlhodobej starostlivosti na princípe individualizovaných finančných príspevkov pre odkázaných občanov (nie pre zariadenia)
- **Úplné zrovnoprávnenie poskytovateľov sociálnych služieb**
 - **Nový zákon o sociálnych službách**, ktorým sa zavedie ich **adresnú formu financovania zavedením príspevku na odkázanosť podľa stupňa odkázanosti pre občana**, nie pre zariadenia, v dôsledku čoho bude možné transformovať doterajšie rôzne dávky a príspevky poskytované na ten istý účel, a **zrovnoprávnenie poskytovateľov sociálnych služieb**.

Opatrenia a konkrétne kroky

- **Budovanie nových komunitných služieb** pre všetky cieľové skupiny odkázaných občanov.
 - Vytvorenie podmienok na poskytovanie **sociálnych služieb na komunitnom princípe**, aby mohol človek čo najdlhšie zotrvať vo svojom prirodzenom prostredí, najmä poskytovaním terénnych a ambulantných sociálnych služieb.
 - Vytvorenie podmienok na priblíženie zdravotnej starostlivosti k bežným a dlhodobo chorým do ich známeho prostredia. Bude **podporovať rodinnú a komunitnú starostlivosť a sieťovanie poskytovateľov zdravotnej starostlivosti** a posilní sieť domovov ošetrovateľských služieb s kvalifikovanými sestrami a pracovníkmi v sociálnych službách.
 - Vytvorenie podmienok na **väčšiu integráciu seniorov** do spoločnosti, zvýšenie dostupnosti zdravotnej a sociálnej starostlivosti a zvýšenie kvality života staršej generácie.

Opatrenia a konkrétne kroky

- Nutnosť reálne **deinštitucionalizovať** najmä veľkokapacitné zariadenia, kde sú stále porušované základné ľudské práva obyvateľov.
 - **Pokračovanie procesu** deinštitucionalizácie veľkokapacitných zariadení
 - Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami **v súlade s Dohovorom OSN** o právach a povinnostiach osôb so zdravotným postihnutím
- Nastavenie **lepších finančných podmienok pre personál** v pomáhajúcich profesiách, čo je jedným z predpokladov prevencie kolapsu celého systému služieb.
 - Ako jeden z predpokladov prevencie kolapsu systému sociálnych služieb zabezpečí vláda Slovenskej republiky **lepšie finančné podmienky, celoživotné vzdelávanie a zvýšenie statusu a ochrany pre pracovníkov** v pomáhajúcich profesiách vrátane neformálnych opatrovateľov.

Čo si myslí verejnosť?

Pýtali sme sa Slovákov

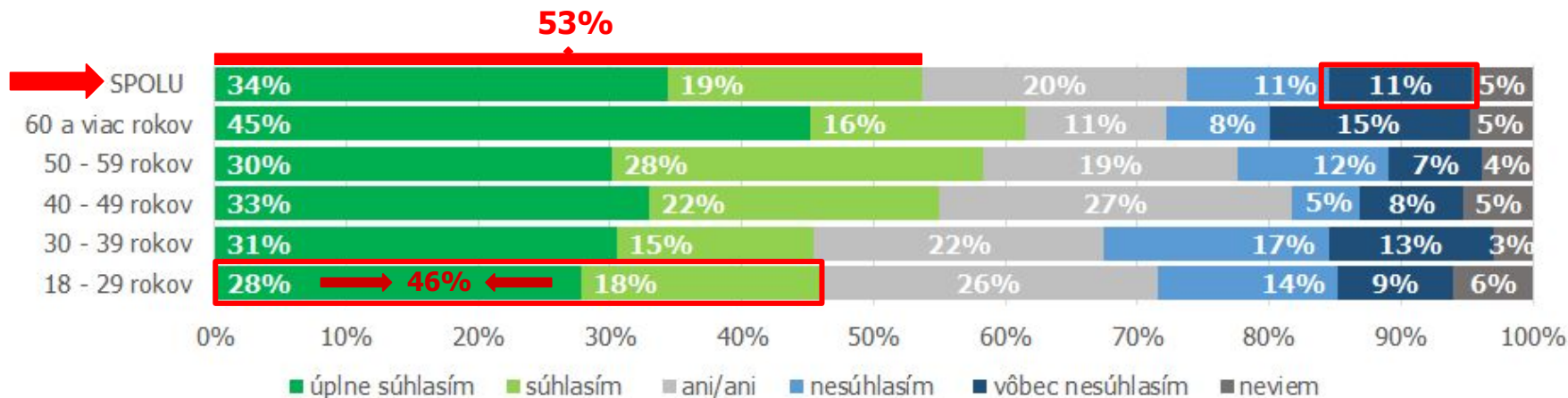
- 1000 respondentov - reprezentatívna vzorka populácie Slovenska podľa pohlavia, veku, vzdelania, veľkosti sídla a regiónu
- Prieskum realizovala Nadácia SOCIA a zber prebiehal prostredníctvom online panela MN FORCE v auguste 2020
- Prvá časť prieskumu, ktorá sa týkala postojov ľudí k domácej starostlivosti vs. starostlivosti v zariadeniach, bola verejnosti prezentovaná v septembri 2020.
- Druhá časť prieskumu, ktorú prezentujeme dnes, sa zamerala na:
 - **čo dnes vníma verejnosť ako problémy spojené so starnutím**
 - **akú úlohu má v tejto oblasti hrať štát**
 - **čo má byť súčasťou štandardov starostlivosti o seniorov**

**S čím majú dnes seniori
problém?**

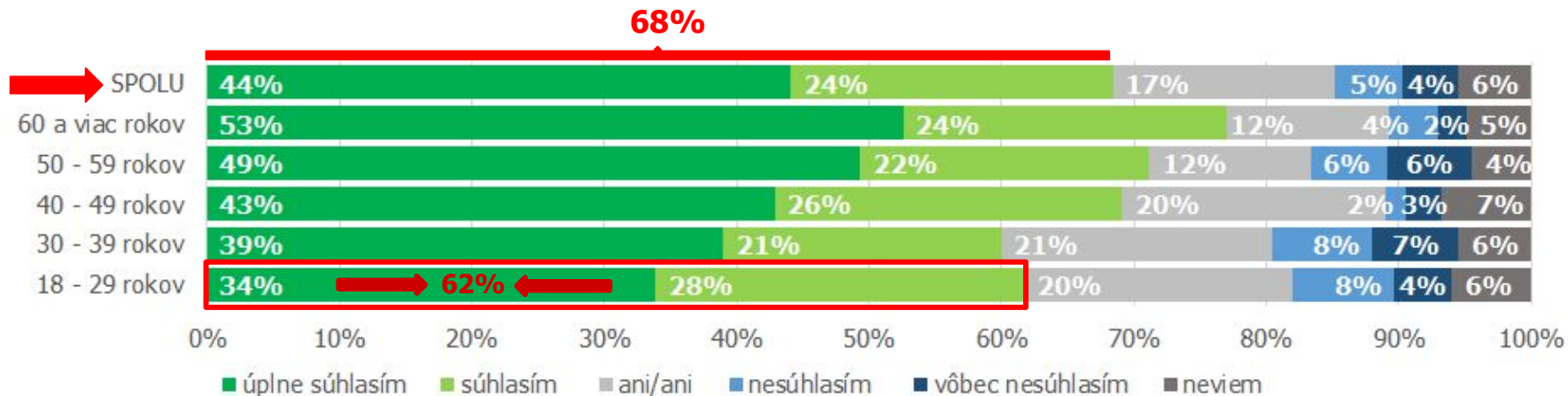
Slováci si uvedomujú, že starnúcu populáciu treba riešiť

- Viac ako polovica respondentov uviedla, že starnutie predstavuje pre slovenskú spoločnosť problém. Vnímajú to aj mladí: 46% medzi 18 - 29 rokov
- Vôbec si to nemyslí iba 11% opýtaných.

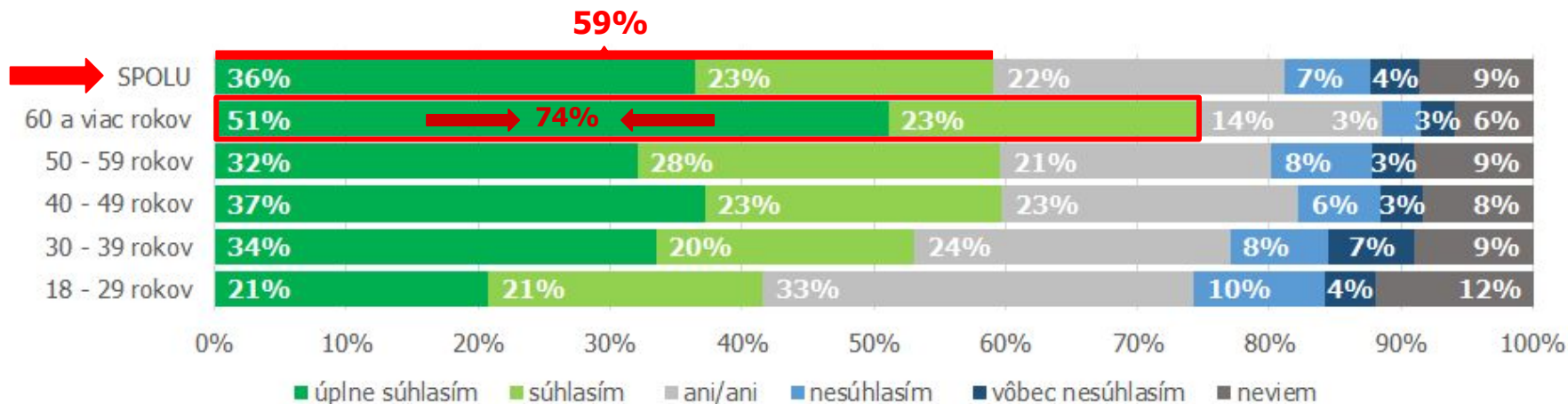
Najväčší problém: financovanie starostlivosti o dlhodobo chorých

- Najviac - 68 % ľudí - si myslí, že finančná podpora štátu v starostlivosti o dlhodobo odkázaných je nedostatočná. Súhlasia s tým aj mladí - uviedlo to až 62% ľudí medzi 18 a 29 rokov. Mzda respondentov pritom nehrala významnú úlohu.

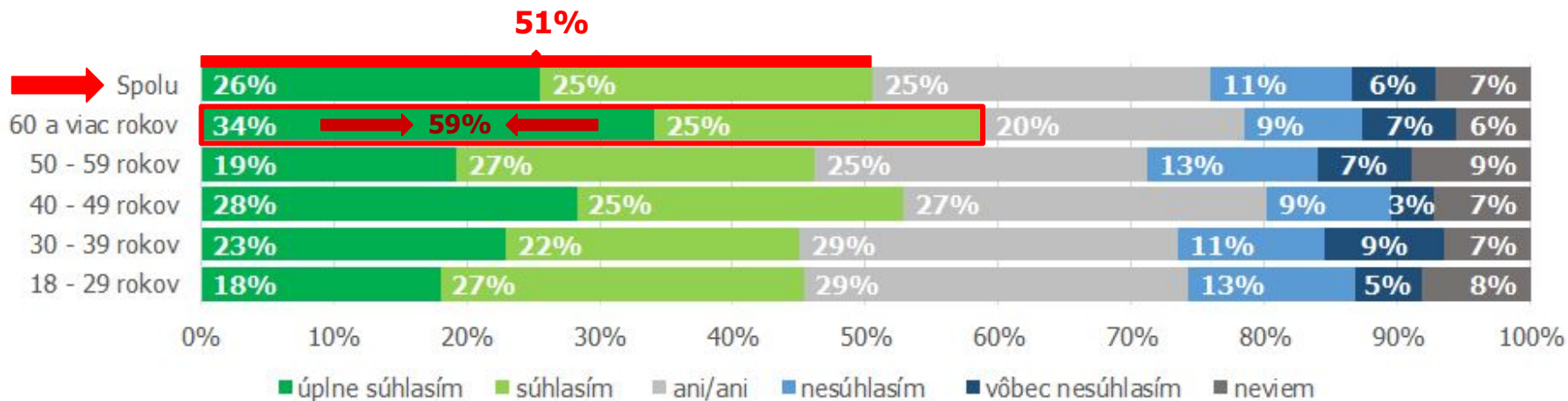
Dostatočné nie sú ani soc. služby či domáca starostlivosť

- Viac ako polovica ľudí si tiež myslí, že nie sú vytvorené dostatočné kapacity soc. služieb pre potreby odkázaných a tiež, že ošetrovateľská a opatrovateľská starostlivosť v domácnosti je pre seniorov finančne nedostupná. Najviac si to myslia 60 a viac roční ľudia.

Ľudia majú problém so zaobstaraním pomôcok

- Viac ako polovica ľudí uviedla, že seniori majú problém zaobstarat' si potrebné pomôcky, zabezpečujúce ich hygienické potreby a ľudskú dôstojnosť. Najviac tak uviedli 60 a viac roční respondenti.

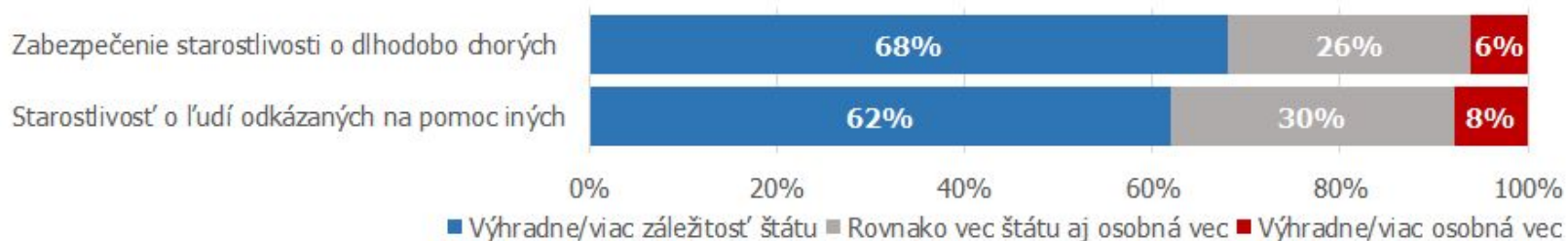

O čo sa má starať štát?

Štát sa má vedieť postarať o dlhodobo chorých a odkázaných

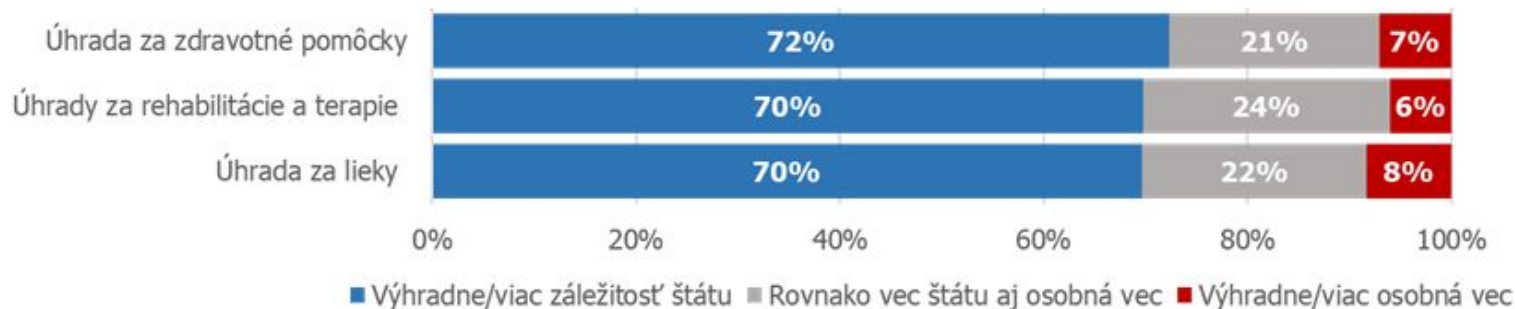
- 68% ľudí si myslí, že zabezpečenie starostlivosti o dlhodobo chorých je výhradne alebo viac záležitosťou štátu ako vecou osobnou
- 62% rovnako považuje za záležitosť štátu aj starostlivosť o ľudí odkázaných na pomoc iných

Zdroj: MNFORCE, SOCIA

Štát by mal hradit' aj lieky a zdravotné pomôcky

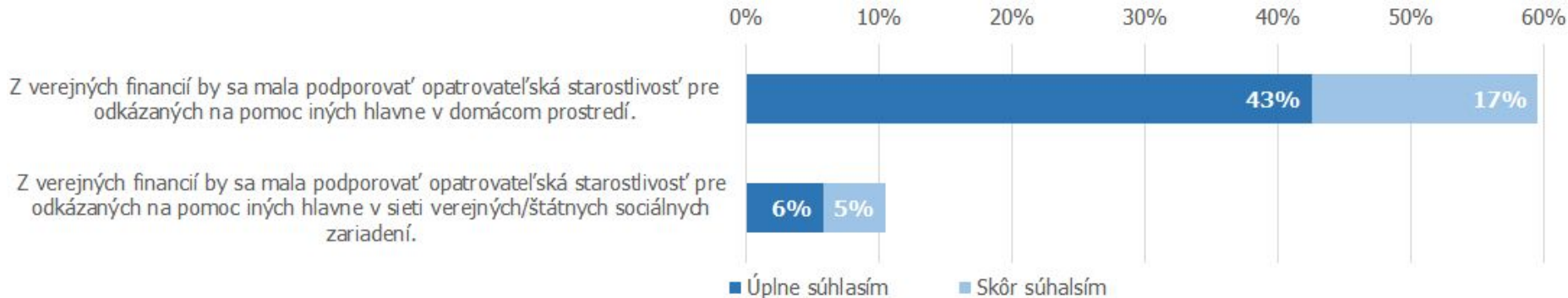
- 70% ľudí si myslí, že úhrada za lieky, ale aj za rehabilitácie a terapie, by mala byť výhradne alebo viac vecou štátu a v prípade zdravotných pomôcok je to 72%.

Zdroj: MNFORCE, SOCIA

Štát by mal finančne podporiť aj opatrovateľskú starostlivosť doma

- 60% respondentov si myslí, že z verejných financií by sa mala podporovať opatrovateľská starostlivosť pre odkázaných na pomoc hlavne v domácom prostredí. Iba 11% si myslí, že by to mali byť viac siete verejných/ štátnych sociálnych zariadení
- Približne tretina (31%) ľudí považuje financovanie domácej opatrovateľskej služby za rovnako vec štátu ako aj vec osobnú.

Čo má byť štandard?

Najdôležitejšia je lekárska starostlivosť a bezbariérový prístup

- Najväčšiu dôležitosť ľudia prikladajú: lekárskej starostlivosti 24/7 (73%), bezbariérovým priestorom (72%), dostupnosti hygienických pomôcok (71%) a dopravnej službe pre odkázaných (69%)

